

De overstap naar een nieuw pensioencontract Een juridisch forse uitdaging?

Vereniging van Pensioenrecht - 7 September 2016

Emile Soetendal

Perspectiefnota

De Perspectiefnota focust op 2 interessante contractvormen:

1. Ambitieovereenkomst (I-B met rts)
2. Persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling (IV-C-R)

De Pensioenfederatie heeft 4 onderzoeksgroepen met experts uit de sector in het leven geroepen om op fondsniveau te kijken naar 4 dimensies bij een overstap naar een nieuw pensioencontract (I-B en IV-C-R):

1. Financieel (inclusief CPB)
2. Fiscaal-juridisch
3. Communicatie
4. Uitvoering

Doel: komen tot een integrale afweging

Belangrijke uitgangspunten bij exercitie:

- Dubbele transitie ineens
- Primair ouderdomspensioen
- “Oud en nieuw” blijft bij elkaar

Aanname en invalshoek voor vandaag

- Als je het principe “genoeg is genoeg” loslaat, dan maakt het qua uitkomst verder weinig uit in welk contract je zit (I-B = IV-C-R)
- uitkomst = premie + rendement: dus als je premie en beleggingsbeleid gelijk kiest, dan ook dezelfde uitkomst
- Niet blindstaren op sommetjes; het onderscheid komt vanuit de andere dimensies (uitvoering, communicatie, fiscaal-juridisch)
- Vandaag. De juridische dimensie: inventarisatie vragen en eerste observaties. Geen finale conclusies.

Inventarisatie vragen (1)

- NB: ook I-A (uitkeringsovereenkomst met degressieve opbouw) verschilt van huidig en vraagt aandacht
- Pensioenwet
 - Karakter “ambitieovereenkomst”/”persoonlijk pensioenvermogen”
 - **Voorschrift degressieve opbouw**
 - **Waardeoverdracht met/zonder buffers**
 - FTK
 - Governance
 - Informatieverplichtingen
 - Echtscheiding (SZW: evaluatie Wet verevening bij echtscheiding)
- Fiscaal
 - Eén fiscaal kader mogelijk? Vereenvoudiging mogelijk?
 - Duur overgangstermijn?
 - Nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen, premievrijstelling

Inventarisatie vragen (2)

- **Verplichtstelling**
- **Transitie** (“uitgangspunt: dubbele transitie ineens”)
 - Afschaffen doorsneeopbouw en introductie degressieve opbouw
 - Overstappen naar contract met minder zekerheid
 - Van recht op uitkering naar saldo op pensioenrekening
 - Korten bij overstappen naar een nieuwe regeling. Noodzakelijk?
 - Aantasting van eigendomsrechten?
 - Compensatie afschaffen doorsneesysteem. Hoe? Wie? In welke mate?
 - Verhelderen pensioenpositie gepensioneerden en slapers
 - Wettelijke vormgeving transitie (“invaren”) en compensatie

Inventarisatie vragen (3)

- Centrale, steeds terugkerende vraag:
Is in de ambitieovereenkomst de premie leidend of de ambitie?
 - Er zit licht tussen sommen CPB en beschrijving Perspectiefnota
 - Van belang voor karakter pensioenovereenkomst, FTK en (eenvoudig) fiscaal kader
- CPB: juridische kwalificatie van I-B = onzuivere premieovereenkomst (vaste premie, elk jaar wordt uitkering ingekocht op basis van beschikbare premie en de op dat moment geldende rts. Gevolg: variabele opbouw)
- Perspectiefnota spreekt over voorwaardelijke aanspraken. Uitkeringsovereenkomst zonder zekerheidsmaat? Naast IA met zekerheidsmaat? Premieovereenkomst? 4^e karakter in de pensioenwetgeving?

Rechtvaardiging ongelijke behandeling bij degressieve opbouw?

- De invoering van degressieve opbouw in de uitkeringsovereenkomst (I-A) of ambitieovereenkomst (I-B) introduceert ongelijke behandeling in de beloning (= direct leeftijdsonderscheid)
 - Dit mag alleen als er een rechtvaardiging voor is. Daarover is discussie, gevoed door Eric Lutjens en Herman van Kapelle.
 - Europese Hof van Justitie: actuariële sommen vormen geen rechtvaardiging. Potentiële rechtvaardigingen:
 - Arbeidsmobiliteit
 - Vertrouwen, begrip
 - Voorkomen premiestijging bij bestandsveroudering
 - Vernieuwing en keuzemogelijkheden mogelijk maken
 Is dat voldoende?
 - **Maar** er is een alternatief zonder ongelijke behandeling: de premieovereenkomst met vlakke, leeftijdsafhankelijke premie.

Rechtvaardiging verplichtstelling bij degressieve opbouw?

- Verplichtstelling is een inbreuk op de vrije mededinging.
- Deze inbreuk is tot nu toe gerechtvaardigd met het doorsneesysteem. Zonder doorsneesysteem moet er een andere rechtvaardiging gevonden worden.
- Andere mogelijke rechtvaardigingen zijn:
 - Collectieve buffervorming
 - Geen premie, toch recht
 - Bedrijfstak brede voorziening (arbeidsrust, arbeidsmobiliteit, samenwerkingsverbanden, minder transactiekosten)
 - Bestrijding witte vlekken, zonder algemene pensioenplicht
- Is dat voldoende?

Individuele waardeoverdracht met/zonder buffers?

- Uitgangspunt: waardeoverdracht moet mogelijk zijn tussen alle soorten overeenkomsten (uitkeringsovereenkomst, ambitieovereenkomst, persoonlijk pensioenkapitaal).
- D.w.z.: altijd met buffers, of altijd zonder buffers. Anders geen wederkerigheid, dus risicoselectie en belemmering arbeidsmarkt.
- Als de collectieve buffer (in uitkeringsovereenkomst, ambitieovereenkomst en persoonlijk pensioenkapitaal met uitgebreide risicodeling) een collectief doel heeft, belemmert individueel meegeven van de buffer dit collectieve doel.
- Door bij waardeoverdracht een individueel deel van de buffer mee te geven, kan dit element niet meer gebruikt worden bij de rechtvaardiging van de verplichtstelling.

Nog enkele diversen

- FTK ambitieovereenkomst: kenmerkend is gebrek aan zekerheid. Is één door de wetgever voorgeschreven sturingsmechanisme dan nog nodig?
- FTK persoonlijk pensioenkapitaal met collectieve buffervorming: Toezicht in de kinderschoenen.
- Governance: nog meer in de spotlights
 - Bij toename open normen in het FTK
 - Bij mogelijkheid tot transitie bestaande pensioenen naar nieuwe regeling zonder bezwaarrecht deelnemers
- Exoten: bestaande bijzondere voorwaarden in de pensioenen, bv. uit de tijd dat de AOW werd ingebouwd. Speelt bij transitie. Hoe mee omgaan?
 - Omzetten naar nieuwe regeling vergt compensatie
 - Hoe breed speelt dit in de pensioensector?

Planning Pensioenfederatie

- 4 onderzoeksgroepen zijn in oktober klaar.
- Daarna standpuntbepaling bestuur Pensioenfederatie.
- Voor dat zover is: ook overleg met SZW, Fin, DNB, AFM, bonden, werkgevers.